

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, Цимбал Людмили Іванівни на дисертаційну роботу Майбороди Юрія Олексійовича на тему «Механізм забезпечення глобального торговельного лідерства США», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Нерівномірність розподілу ресурсів у світовому господарстві головним наслідком має непропорційність внеску окремих країн у світову економіку, зокрема у глобальну торгівлю. Розвиток сучасного світового господарства, що базується насамперед на знаннях та інформації, призводить до стратифікації конкурентного середовища, до появи нових факторів впливу на формування стратегій поведінки учасників світового ринку. Відтак вивчення трансформацій у таких стратегіях лідерів світової економіки, їх позитивного досвіду адаптації до новітніх умов є важливим і актуальним напрямом дослідження.

Сполучені Штати Америки – провідна економіка світу із високими показниками соціально-економічного розвитку, а їх експортна спеціалізація є водночас і передумовою, і результатом динаміки економічного зростання національного господарства. Модель економічного розвитку США та їх участі у світовій торгівлі побудована на принципах лібералізму та досі забезпечувала країні стійке лідерство у світовому експорті. Однак очевидно, що існуючі механізми і тактичні заходи зовнішньоторговельної політики, до яких вдається уряд США впродовж крайнього десятиліття, не дають позитивного результату та не забезпечують США утримання позицій на фоні динаміки розвитку азійських країн, головним чином Китаю. З огляду на це, вважаємо дослідження механізму забезпечення глобального лідерства США актуальним, а поставлені у роботі завдання – такими, що визначають важливі проблеми сучасного наукового пошуку. В умовах поглиблення торговельної співпраці між США і Україною, очевидно, що вплив і внутрішньогосподарських процесів у США, і їх

зовнішньоторговельної політики на Україну надалі посилюватиметься, що також актуалізує даний напрям дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Виконання дисертаційної роботи здійснювалося при проведенні наукових досліджень кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за темою «Трансформація Європейського Союзу: економічні, міграційні та інституційні аспекти» (№ 0120U100386).

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Представлені в роботі наукові положення, висновки та рекомендації, є достовірними та сформульовані на основі опрацювання наукової літератури, аналізу статистичних даних, власних узагальнень та спостережень автора, що дало змогу дисертанту виокремити найбільш суттєві риси механізму забезпечення глобального торговельного лідерства США. Науково-теоретичну базу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, а емпіричною та інформаційною основою є статистичні дані, представлені в аналітичних базах провідних організацій, що ведуть спостереження показників міжнародної торгівлі, зокрема СОТ, ОЕСР, ЮНКТАД. Завдяки коректній будові роботи, чітко визначеним меті та завданням дослідження, автору вдалося послідовно викласти результати дослідження та сформулювати висновки.

Автором обрано оптимальну методологію аналізу, що відповідає поставленим завданням. Належне обґрунтування висновків досягається завдяки застосуванню загальнонаукових та специфічних методів дослідження. Достовірність висновків підтверджується широким застосуванням інструментів статистичного аналізу, зокрема при побудові інтегрального показника та оцінці тісноти зв'язку між показниками торгівлі та макроекономічними індикаторами.

Найвагоміші результати дослідження, їх наукова новизна та практичне значення.

Проведене дослідження та його результати мають наукову новизну та практичне значення. Внесок дисертанта у науково-теоретичне осмислення тематики глобального торговельного лідерства полягає у вдосконаленні та доповненні теоретичної бази з проблематики лідерства у глобальній економіці загалом та лідерства у міжнародній торгівлі зокрема, вдосконаленні понятійно-категоріального апарату. Зокрема, заслуговує на увагу запропоноване авторське тлумачення понять «глобальне торговельне лідерство» та «механізм забезпечення глобального торговельного лідерства».

Вперше здійснено комплексний аналіз механізму забезпечення глобального торговельного лідерства США як складової її глобального економічного лідерства. Автором визначено даний механізм як сукупність прийомів, методів та способів дії економічного, організаційного та інституційного характеру, що спрямовують національну систему державних органів та недержавних організацій, підприємницьких структур, формальних та неформальних громадських груп, які діють в сфері міжнародної торгівлі та залучені до її регулювання, на реалізацію завдання із забезпечення торговельного домінування національної економіки в глобальному середовищі.

Варто згадати запропоновану методичку оцінки глобального торговельного лідерства на основі розрахунку запропонованого інтегрального індексу глобального торговельного лідерства, що розраховується на підставі низки показників участі країни у світовій торгівлі, і може застосовуватися для відстеження змiну глобальному торговельному лідерстві, а відтак має і практичне значення. Автору вдалося поєднати у даній методиці різні виміри участі країни у глобальній торгівлі, що можуть вказувати на її лідерство, і характеризують якісні та кількісні аспекти такої першості.

Науково-теоретичну цінність та новизну становлять й інші результати дослідження, а саме: дослідження теоретичних засад участі великих економік у

світовому товарообміні, вдосконалення методики оцінки місця і ролі країн у світовій торгівлі. Практичне значення має проведений у роботі аналіз торговельної співпраці України та США, зокрема передумов та факторів двосторонньої торгівлі, регіонального зрізу торгівлі України зі США.

Значимість результатів дослідження для науки та практики, повнота їх висвітлення в опублікованих працях.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено в наукових працях, що опубліковані у періодичних наукових фахових виданнях, збірниках тез наукових доповідей, серед яких п'ять статей у виданнях, віднесених Міністерством освіти і науки України до фахових, шість тез доповідей у матеріалах конференцій, одна публікація в іноземному періодичному виданні.

Результати дисертації обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських конференціях: міжнародній науковій конференції «Digital and Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies» (25 січня 2019 року, м. Кельце, Польща), міжнародній науково-практичній конференції «Україна в системі європейської економічної та політичної інтеграції» (27-28 квітня 2020 року, м. Ужгород), всеукраїнській науково-практичній конференції «Економічна політика держави в умовах трансформаційних змін» (11 липня 2020 року, м. Одеса), міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та можливості в системі МЕВ в умовах глобальних трансформацій» (24-25 червня 2021 року, м. Ужгород), міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи» (6 вересня 2022 року, м. Полтава), міжнародній науково-практичній конференції «Економічна система країни: зовнішні та внутрішні фактори впливу» (22 жовтня 2022 року, м. Київ).

Можна вважати, що основні положення, висновки та результати дисертації висвітлені у наукових публікаціях автора, апробовані, і в підсумку становлять цінність для вітчизняної науки. Перспективою практичного застосування

отриманих результатів є можливість їх врахування органами державної влади України при розробці стратегій подальшої взаємодії з таким вагомим торговельним партнером як США. Впровадження результатів дослідження у навчальний процес, зокрема при розробці навчальних матеріалів з окремих дисциплін, підтверджується представленим актом впровадження.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Подані до захисту наукові досягнення є власними напрацюваннями аспіранта, а текст дисертації є оригінальним. Виявлені за допомогою програми текстові співпадіння (цитування) мають відповідні посилання на першоджерела, внесені до списку. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Автор визначає метою дослідження комплексний аналіз теоретичних основ та практичних аспектів функціонування механізму забезпечення глобального торговельного лідерства США в умовах загострення глобальної конкуренції та кризових процесів у світовій економіці. Дисертант зосереджує увагу на нещодавній ситуації в глобальному економічному середовищі, що мала ознаки кризи, і була обумовлена епідемією коронавірусу (зокрема, розглядається вплив розривів глобальних ланцюгів постачання на показники торгівлі США), а також на ролі війни в Україні на експорт США (проаналізовано зміни у показниках експорту зброї зі США). На наш погляд, варто було б звернути більшу увагу на вплив світової фінансової кризи 2008 року на позиції США у світовій торгівлі, оскільки саме цей період мав всі

ознаки глобальної економічної кризи, а відтак і вплив кризових процесів на експортні позиції США, ймовірно, був найбільш системним і масштабним.

2. У п.3.3 дисертації автор детально аналізує передумови, фактори торговельної співпраці України та США, проводить аналіз впливу показників торгівлі зі США на ВВП України, визначає пріоритетні напрями співпраці та робить спробу передбачити напрями розширення експортної діяльності підприємств України. Однак робота значно виграла б, якби автор не просто констатував, які позиції українського експорту мають пріоритетну роль, а запропонував би конкретні рекомендації щодо стимулювання зовнішньоторговельної діяльності підприємств і розширення торгівлі зі США.

3. Не зовсім зрозуміло, який часовий проміжок для аналізу змін у глобальному лідерстві США обраний автором. Так, у розділі 2 дисертант проводить оцінку показників торгівлі за 2004-2021 роки (рис.2.4), за 1990-2022 роки (рис.2.5, рис.2.6), за 2008-2021 роки (табл.2.2 та 2.3), а розрахунок інтегрального індексу у п.3.1 проводить для 2010-2021 років.

4. На с. 202 дисертації автор констатує, що зважаючи на зростаючі обсяги взаємної торгівлі та поглиблення інтеграційних процесів, найбільший вплив на економічне зростання та розвиток України має і надалі матиме торгівля з ЄС. Однак було б доречно підтвердити дане твердження проведенням кореляційного аналізу, як це було зроблено для оцінки зв'язку торгівлі України зі США, РФ та Китаєм. Наявність точних розрахункових даних щодо торгівлі з ЄС дало б змогу порівняти, наскільки суттєвішим є вплив торгівлі з ЄС на економіку України, аніж вплив торгівлі зі США.

5. У роботі трапляються технічні недоліки оформлення та граматичні помилки.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер та не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Майбороди Юрія Олексійовича на тему: «Механізм забезпечення глобального торговельного лідерства США» виконана вперше, є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, котрі передбачають вирішення низки теоретичних та практичних питань, пов'язаних з визначенням сутності та особливостей функціонування механізму забезпечення глобального торговельного лідерства США. Дисертація Майбороди Юрія Олексійовича на тему: «Механізм забезпечення глобального торговельного лідерства США» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 (зі змінами та доповненнями), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної економіки
факультету міжнародної економіки і менеджменту
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Цимбал
Людмила
Іванівна

Digitally signed
by Цимбал
Людмила
Іванівна
Date: 2023.10.26
14:49:08 +03'00'

Людмила ЦИМБАЛ

